

ПОСТАТІ, ПОДІЇ, ПОВІДОМЛЕННЯ

ДО ЮВІЛЕЮ ПРОФЕСОРА ЙОСИПА СВИНКА

Йосип Михайлович Свинко народився 2 жовтня 1934 р. в селі Ямна Долішня Перемишльського повіту (Польща). У жовтні 1945 року переселений в УРСР, в село Лошнів Теребовлянського району Тернопільської області. У 1958 році закінчив геологічний факультет Львівського державного університету ім. І. Франка, здобувши кваліфікацію інженера-геолога-розвідника рудних корисних копалин. Два роки працював на виробництві: спочатку в Одеській геолого-розвідувальній експедиції, а згодом – у науково-дослідному секторі Львівського державного університету імені Івана Франка. Восени 1960 року був запрошений на посаду старшого викладача Кременецького державного педагогічного інституту, який у 1969 році переведено в м. Тернопіль. У цьому інституті пройшов шлях від старшого викладача, доцента до професора.

Аспірантуру закінчив без відриву від виробництва при кафедрі загальної геології Львівського державного університету ім. І. Франка (керівник – доктор геолого-мінералогічних наук, професор Д. П. Резвой). В 1968 році успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Неотектоніка північної частини Поділля».

Обирався заступником декана та деканом природничого факультету (1969-1973 рр.), був ініціатором створення Тернопільського відділу Українського географічного товариства (1972 р.) та географічного факультету (1990 р.). У 1982 році обраний завідувачем кафедри географії, а після її розділення на дві окремі кафедри (фізичної й економічної та соціальної) – завідувачем кафедри фізичної географії. На цій посаді працював до червня 2008 року. У 2008 році обраний на посаду професора кафедри фізичної географії, яка у 2013 році реорганізована у кафедру географії та методики її навчання. З квітня 2015 року – на пенсії.

Читав курси: «Загальна геологія», «Геологія з основами палеонтології», «Геологія з основами геохімії», «Новітня геодинаміка земної кори», «Неотектоніка та її відображення в рельєфі України», «Сучасні еколого-геологічні проблеми України», «Природнича географія Поділля», «Екологічна геологія», «Інженерна екологія», «Медична географія».

За час своєї науково-педагогічної діяльності ювіляр опублікував 468 наукових та науково-методичних праць, у тім числі: 10 монографій (одноосібних та у співавторстві), 11 підручників та посібників для вищої школи (5 із них з грифом МОН України, підготовлених у співавторстві з М. Я. Сивим), 3 навчальних програми, рекомендованих МОН України, десятки наукових статей та більше 150 тез доповідей на наукових конференціях різних рівнів.

Коло наукових інтересів Йосипа Михайловича Свинка надзвичайно широке й охоплює різні напрямки географічної науки:

1) геолого-геоморфологічні дослідження (понад 80 наукових статей, розділів до колективних монографій та тез доповідей):

2) інженерно-геологічні дослідження (матеріали викладені в одній колективній книзі та декількох статтях);

3) дослідження ґрунтів (14 наукових статей і тез доповідей). У більшості з публікацій висвітлено результати науково-дослідних робіт, які проводилися на кафедрі у 80-х роках минулого століття за госпдоговірними темами з участю кандидата сільськогосподарських наук, доцента Д. І. Ковалишин;

4) охорона природи, раціональне використання природних ресурсів та екологічне виховання студентської молоді (понад 50 наукових статей та тез доповідей);

5) геологічна і географічна освіта та популяризація географічної науки (близько 50 статей та тез доповідей);

б) дослідження внеску західноукраїнських вчених-геологів і географів у вивчення рідного краю та загальний розвиток наук про Землю (близько 30 статей) про українських вчених, яку можна виокремити під загальною назвою «Забуті імена». Це наукові розвідки про геолога Юліана Медвецького, природодослідників Івана Верхратського та Миколу Мельника, геолога, географа та археолога Юрія Полянського, географів Володимира Кубійовича та Івана Теслю, геолога і географа Івана Олексичина та інших, які уславили вітчизняну і світову науку.

Крім цього, Й. Свинком опубліковано низку статей-спогадів про своїх вчителів, викладачів Львівського державного університету ім. І. Франка, а саме: Є. К. Лазаренка, Л. І. Колтуна, Б. В. Мерліча, В. О. Горещького, Л. М. Кудріна, К. І. Геренчука, П. М. Цися та ін.

Він є автором 19 статей в «Географічній енциклопедії України» та понад 100 статей в «Тернопільському Енциклопедичному словнику». Ним опубліковано також серію науково-популярних книг з геології та палеогеографії Тернопільської області: «Цікава геологія Тернопілля», «Цікава палеонтологія Тернопілля», «Геологія міста Тернополя та його околиць: інженерно-геологічний та екологічний аспекти», «Геологія та рідкісні мінеральні утворення Тернопільської області», «Геологічна будова, палеогеографія та геологічні пам'ятки Тернопільської області» та інші (співавтори: науковий співробітник університету Ватерлу (Канада) О. В. Волік, доценти кафедри географії та методики її навчання П. М. Дем'янчук, С. В. Гулик та Б. Б. Гавришок, вчителька ЗОШ № 10 м. Тернополя Б. Б. Гдаль).

Йосип Свинко проводив активну рецензійну та редакторську роботу (був членом редколегії наукового часопису «Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Географія» та щорічника «Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє»). Був членом спеціалізованої вченої ради К.35.051.15 у Львівському національному університеті імені Івана Франка, опонував та рецензував дисертаційні роботи.

До заслуг ювіляра належить також створення ним геологічного музею (1991), незмінним керівником якого він був до 2015 р.

Упродовж своєї 55-літньої науково-педагогічної діяльності Йосип Свинко долучився до підготовки кількох тисяч фахівців-педагогів – учителів біології та географії. Під його керівництвом випускниками природничого та географічного факультетів підготовлено і захищено 3 кандидатські дисертації (Н. Б. Таранова, О. В. Волік, П. М. Дем'янчук) та біля 150 дипломних і магістерських робіт.

Наполеглива багаторічна праця ювіляра отримала достойну оцінку. За вагомий внесок у розбудову національної педагогічної освіти Й. Свинка було відзначено нагрудним знаком «Відмінник народної освіти УРСР» (1970), нагороджено Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1986) та медаллю «Ветеран праці» (1986) за багаторічну добросовісну працю. У 2018 р. йому присвоєно звання дійсного члена Наукового товариства імені Шевченка. У 2020 р. удостоєний Почесної відзнаки «Гордість ТНПУ».

За активну участь в охороні природи вченого нагороджено грамотами президії Українського товариства охорони природи, президій Тернопільської міської та обласної організацій Товариства, Державного Комітету УРСР з охорони природи, нагрудним знаком «Відмінник охорони природи УРСР» (1982). У 1996 р. йому присвоєно звання почесного члена Українського товариства охорони природи, у 2004 р. вчене звання академіка Української екологічної академії наук.

За особистий вагомий внесок у зміцнення міжетнічних відносин в Україні та за її межами, за активну участь у розбудові демократичного суспільства, за збереження звичаїв та традицій свого народу нагороджений відзнакою Держкомнацміграції (2009).

Й. Свинко лауреат Всеукраїнської премії імені Сергія Подолинського (2002) та номінант премії ім. В. Лучаківського (2012).

За вагомий внесок у підготовку 3-томного енциклопедичного видання

«Тернопільщина. Історія міст і сіл» (був членом редакційної колегії) нагороджений Грамотою голови Тернопільської обласної ради (2014).

Йосип Михайлович є добрим прикладом для наслідування, прикладом самовідданого служіння науці, взірцем доброзичливого ставлення до людей, відповідальності та працелюбства.

У цьому році ювіляру виповнилось 90 років. З роси і води Вам, Йосипе Михайловичу, здоров'я й довголіття!

Вибрані праці

1. Природа Тернопільської області / за ред. К. І. Геренчука (співавтор). Львів: Вища школа, 1979. 167 с.
2. Природа Хмельницької області / за ред. К. І. Геренчука (співавтор). Львів: Вища школа, 1980. 152 с.
3. Геологія з основами палеонтології: підручник / Й. М. Свинко, М. Я. Сивий. Київ: Вища школа, 1995. 255 с.
4. Лабораторний практикум із геології з основами палеонтології: посібник / М. Я. Сивий, Й. М. Свинко. Київ: Віпол, 1997. 108 с.
5. Геологія: підручник / Й. М. Свинко, М. Я. Сивий. Київ: Либідь, 2003. 480 с.
6. Геологія: практикум: навчальний посібник для студентів географічних спеціальностей ВНЗ / М. Я. Сивий, Й. М. Свинко. Київ: Либідь, 2006. 248 с.
7. Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан / Й. Свинко. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 192 с.
8. Ямна: знищене село Перемишльського краю / Й. М. Свинко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 192 с.
9. Межовий край у вогні (польсько-українські взаємини у 1944 – 1947 рр.) / Й. Свинко, Б. Лановик. Тернопіль: Воля, 2004. 340 с.
10. Ямна: знищене село Перемишльського краю / Й. М. Свинко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 192 с.
11. Травертинові відклади Поділля / О. Волік, Й. Свинко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 144 с.
12. Західно-Подільське горбогір'я як географічний екотон: монографія / П. М. Дем'янчук, Й. М. Свинко. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 208 с.
13. Екосистема зарегульованої водойми в умовах урбонавантаження: на прикладі Тернопільського водосховища / В. В. Грубінко, Г. Б. Гуменюк, О. В. Волік, Й. М. Свинко, Ф. М. Г. Маккарті; за ред. В. В. Грубінка. Тернопіль: Вектор, 2013. 201 с.

Проф. Мирослав СИВИЙ, доц. Петро ДЕМ'ЯНЧУК